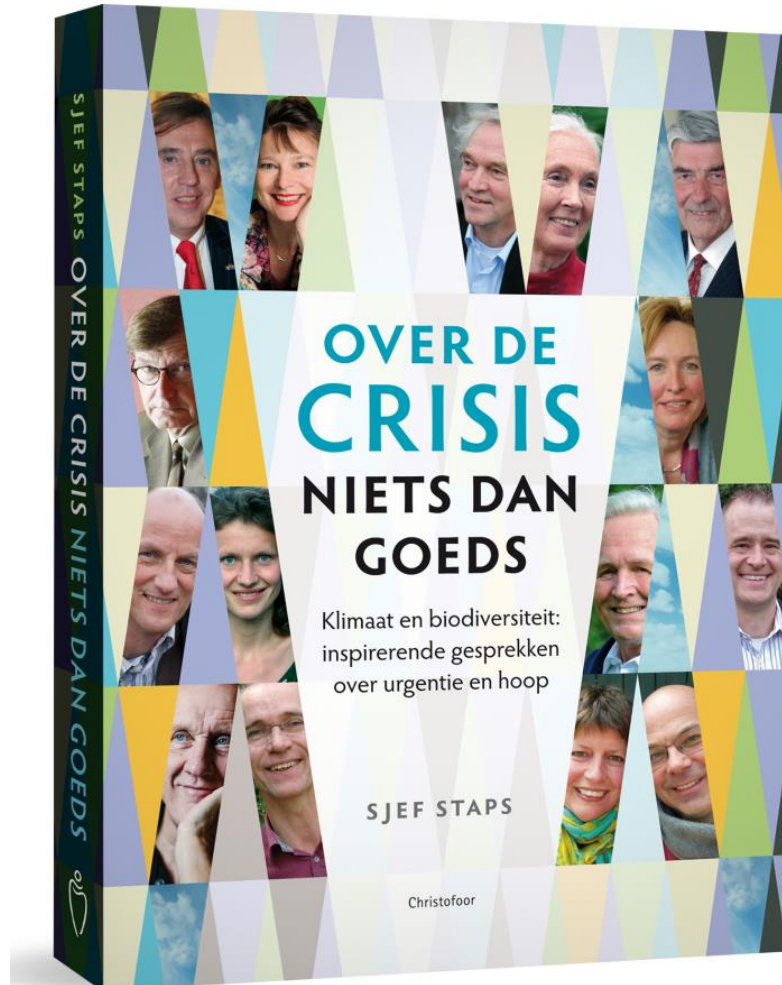

Denk mondiaal, handel lokaal

L'histoire Des Zennars

OVER DE
CRISIS
NIETS DAN
GOEDS

Klimaat en biodiversiteit:
inspirerende gesprekken
over urgentie en hoop

SJEF STAPS

Christofoor

SJEF STAPS OVER DE CRISIS NIETS DAN GOEDS

Inhoud

- **Inleiding**
- Waarom dit boek?
- Uit de interviews
- De actualiteit
- Afronding en vraag aan de politiek

Waarom dit boek?

Grote crises van klimaat en biodiversiteit,
maar...

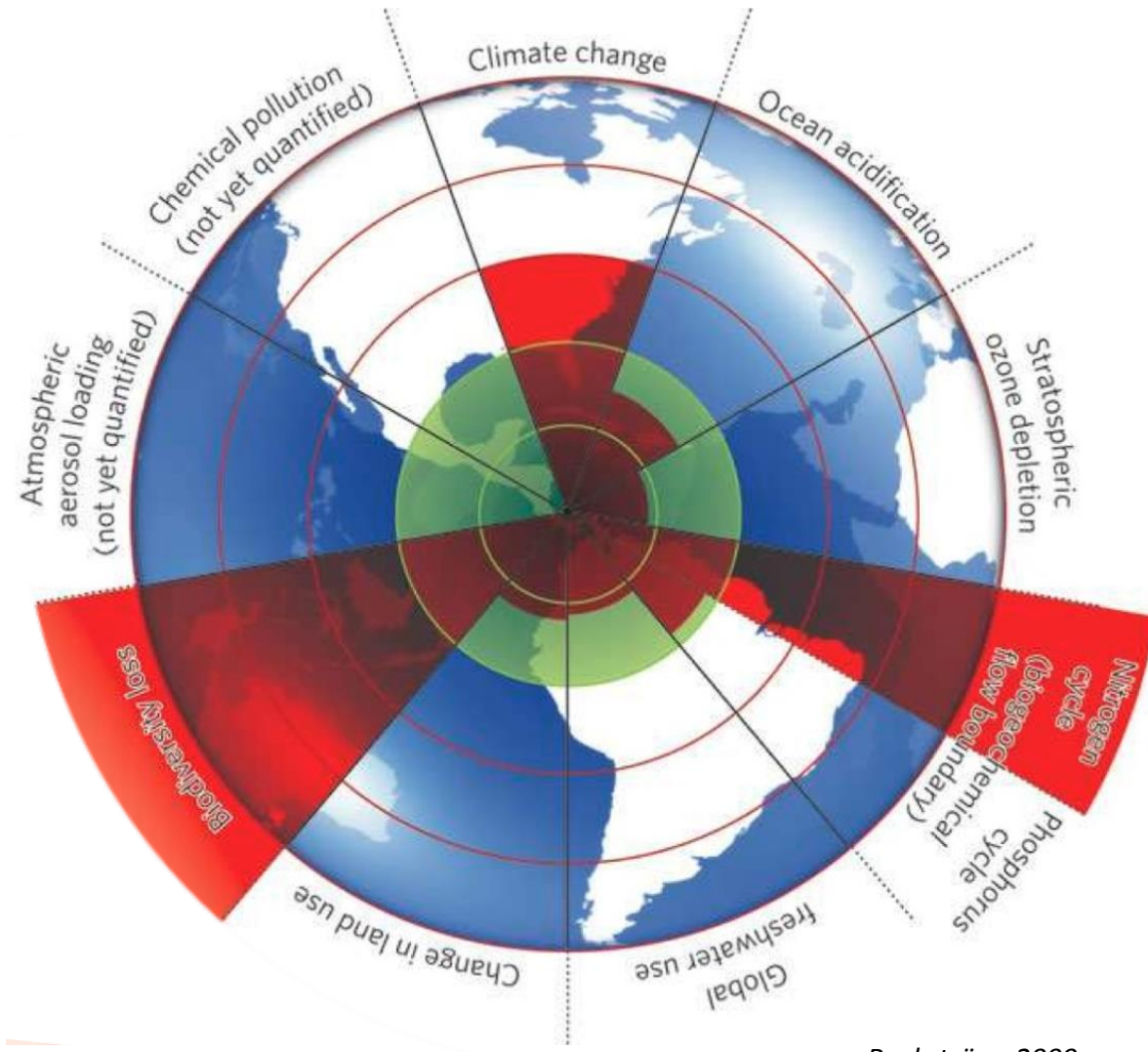
...samenleving steekt de kop in het zand

Over de crisis niets dan goeds:

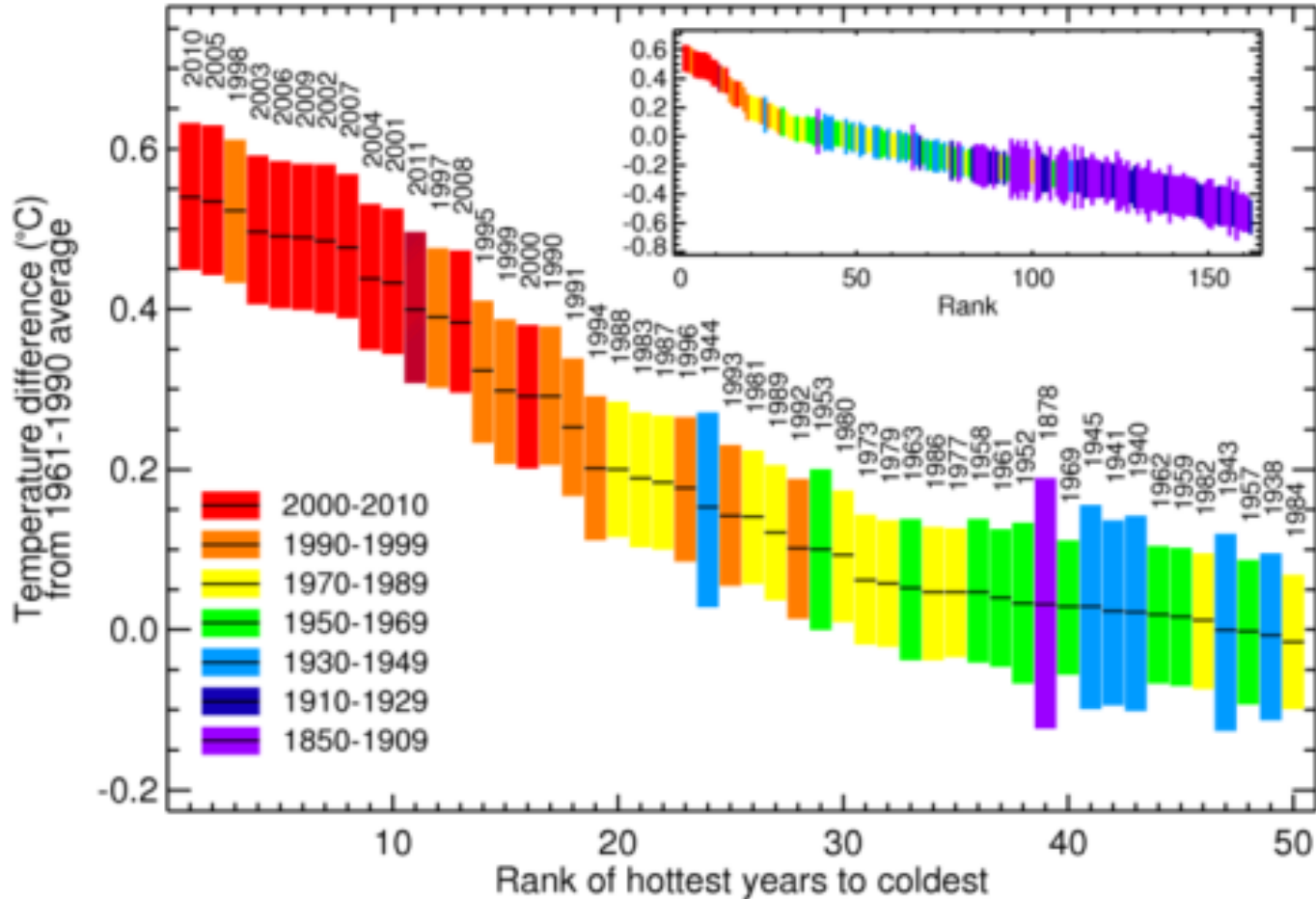
- 25 mensen geïnterviewd
- Brede groep van geïnterviewden: wetenschap, bedrijfsleven, overheid, politiek, ngo's
- Vragen over urgentie en hoop
- Brede doelgroep; van burger tot expert

Draagkracht van de aarde overschreden

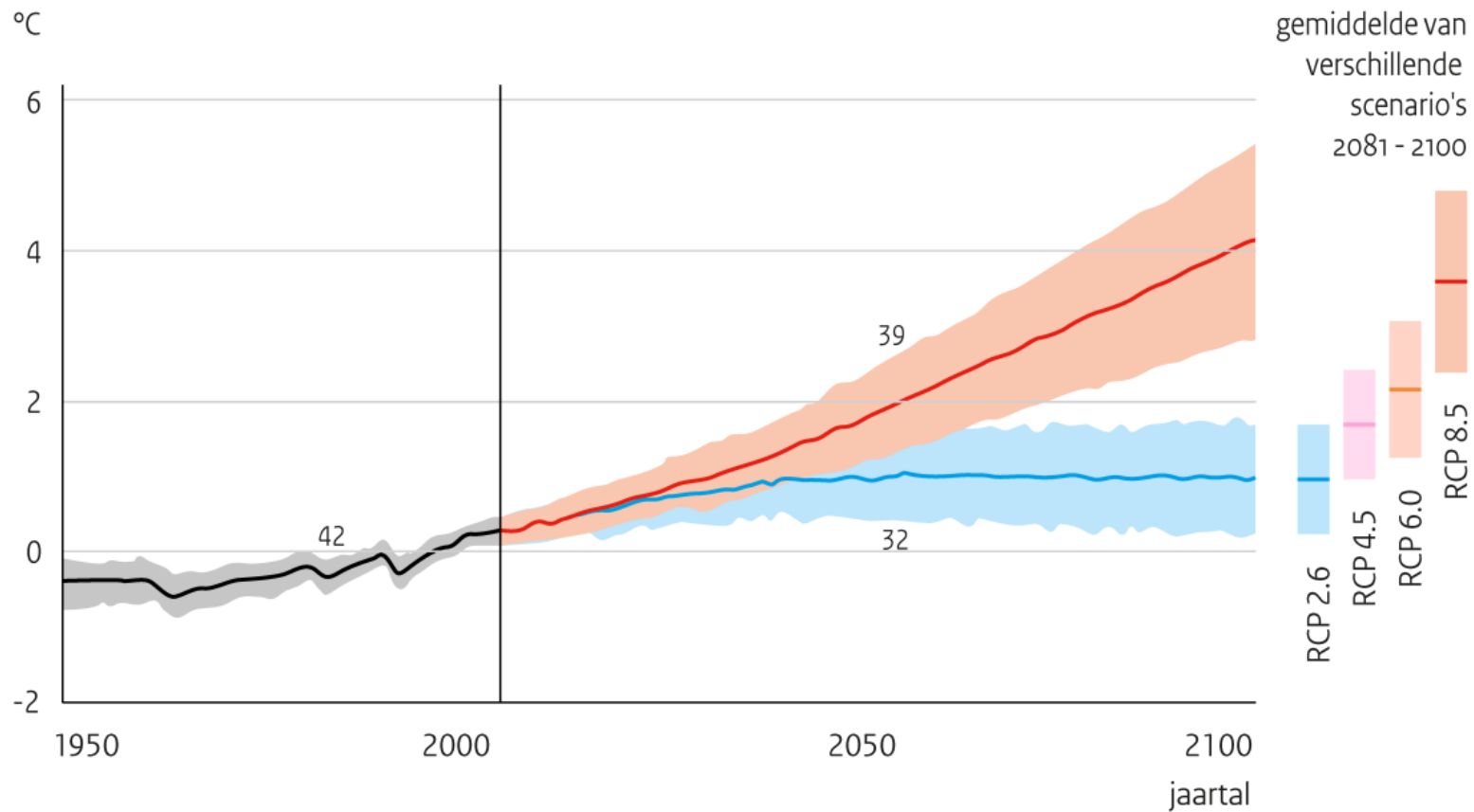

Rockström, 2009

Overzicht jaren met hoogst gemeten temperatuur

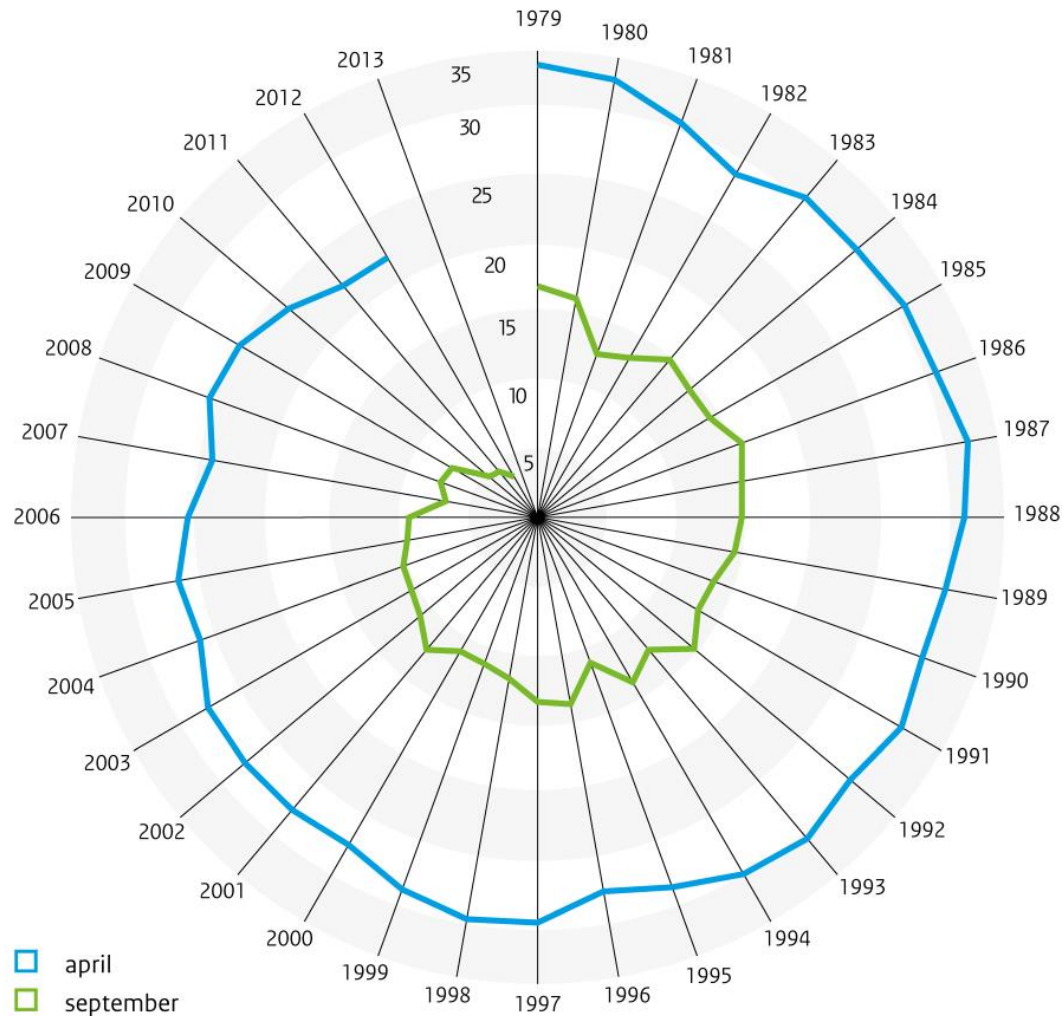
Wereldgemiddelde oppervlaktetemperatuursverandering

- Historisch
- Rood scenario 8.5: geen klimaatbeleid
- Blauw scenario 2.6: ambitieus klimaatbeleid

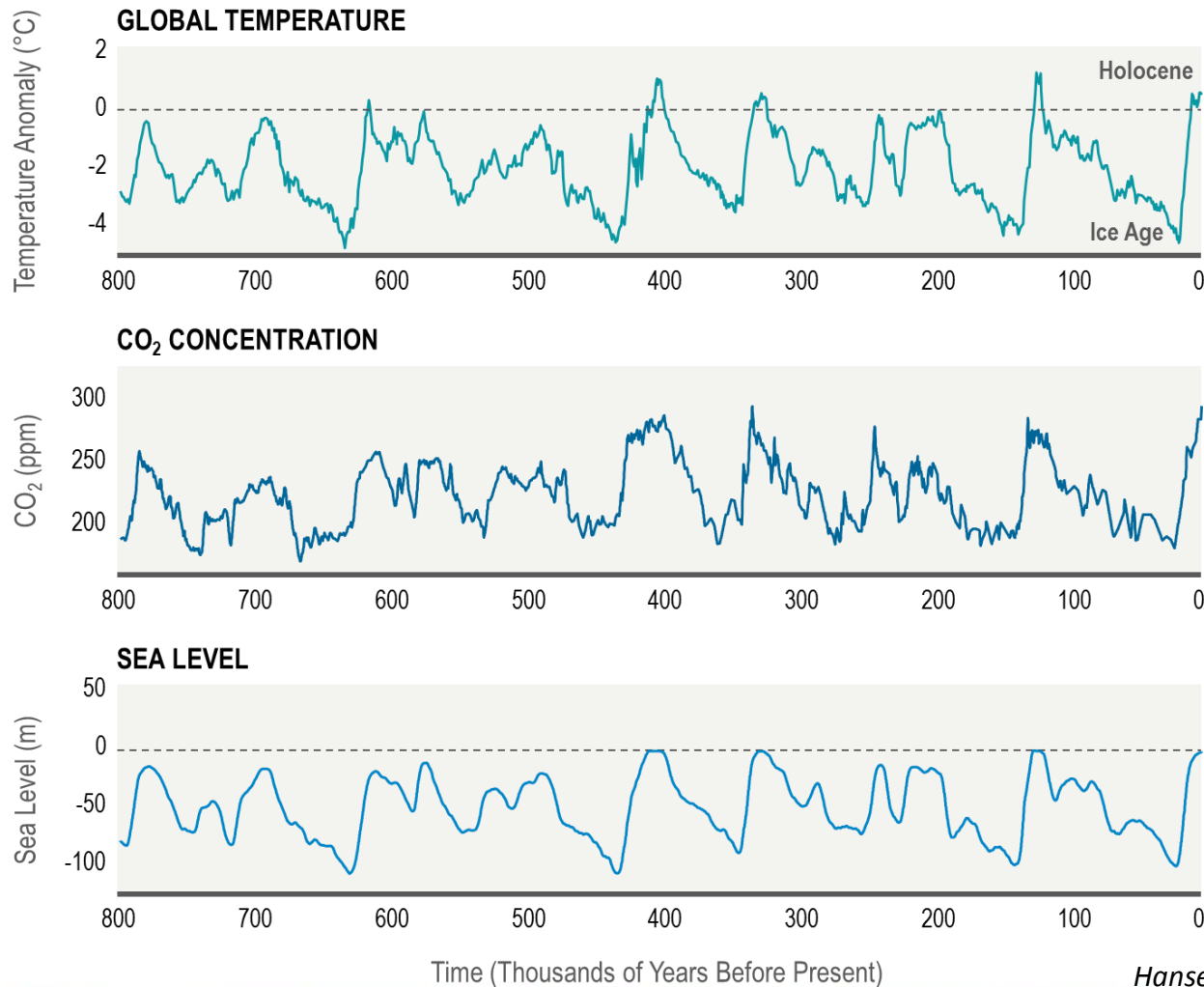
Bron: Intergovernmental Panel on Climate Change, 2013: Summary for Policy Makers Working Group 1: Climate Change: The Physical Science Basis

Hoeveelheid zee-ijs aan de Noordpool (in duizenden kubieke kilometers)

Bron: Gebaseerd op Artic Death Spiral van Andy Lee Robinson

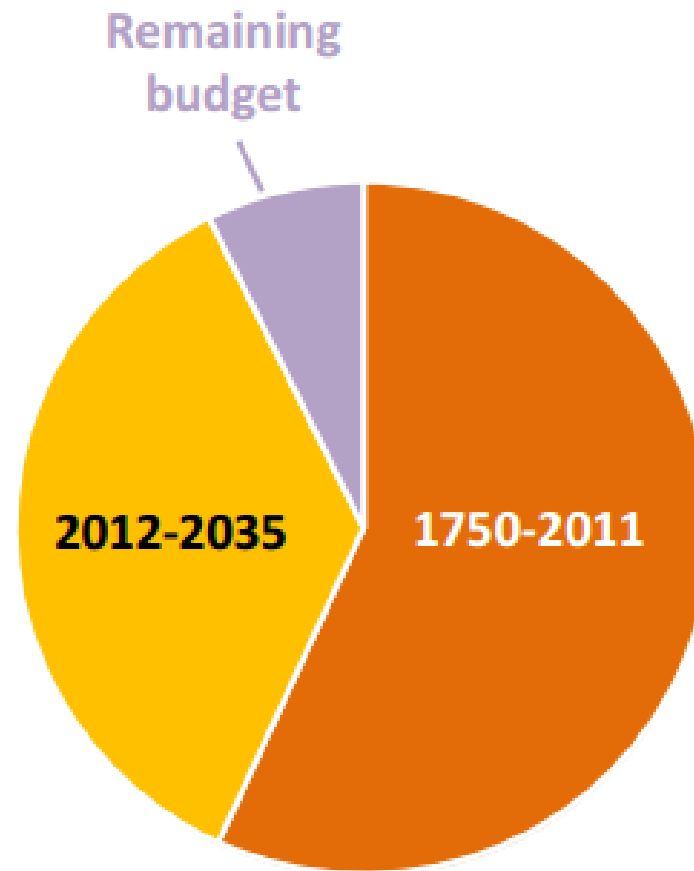
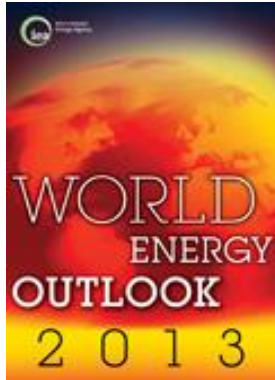
Verband tussen temperatuur, CO₂ en zeespiegelniveau

Hansen, 2012

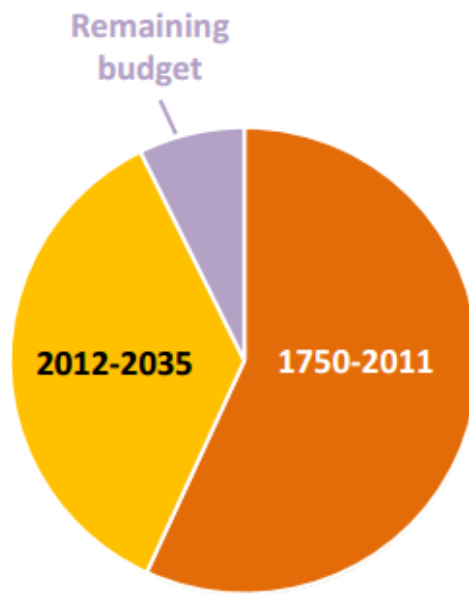
Aandeel fossiele energie voor toekomstige generaties

'Carbon budget' for 2 °C

© OECD/IEA 2013

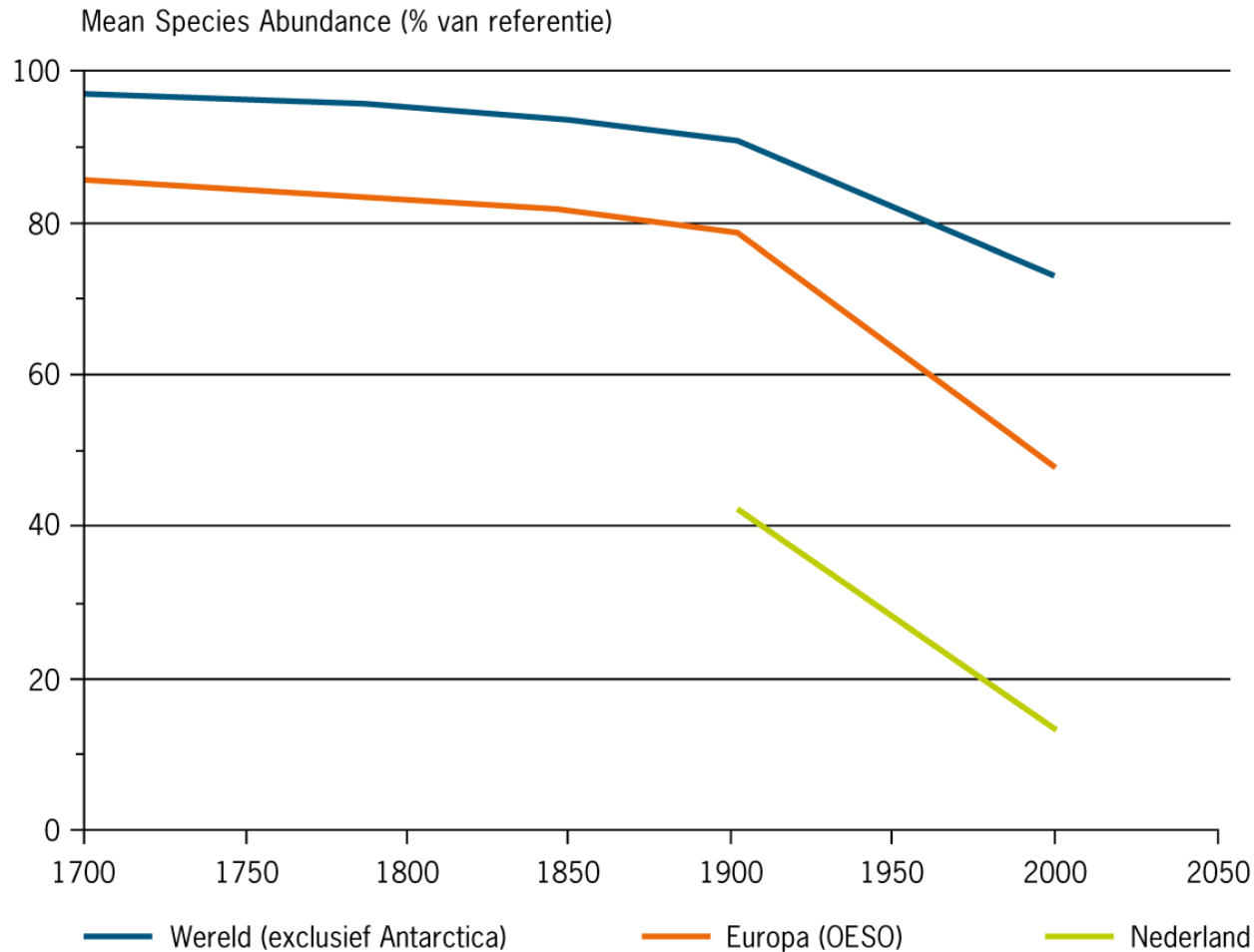
'Carbon budget' for 2 °C

Stelling:

Als een weldenkend mens na het zien van dit plaatje nóg niet tot actie over gaat, is de betekenis ervan nog niet tot hem/haar doorgedrongen

Biodiversiteitsverlies (Mean Species Abundance)

Huidige koers is dramatisch

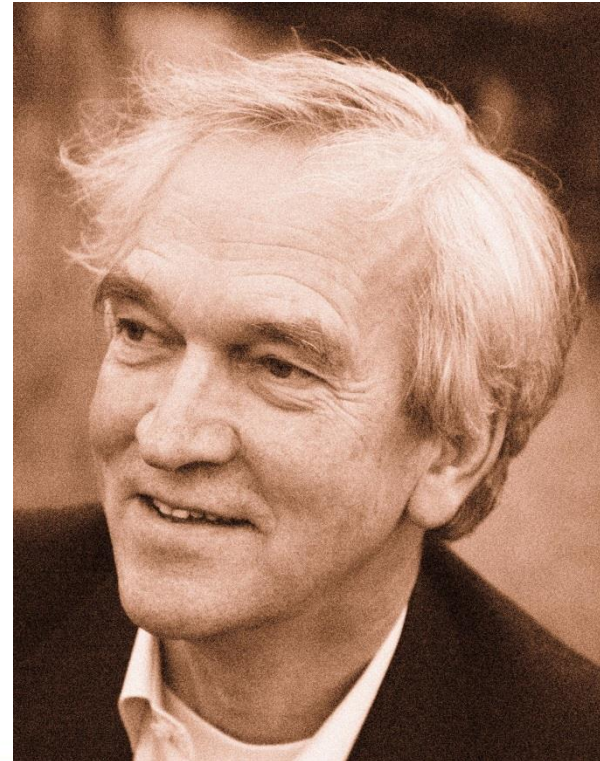
- Biodiversiteit keldert achteruit
- Klimaat: doelstelling max 2° stijging wordt niet gehaald (IPCC)

Inhoud

- Inleiding
- Waarom dit boek?
- **Uit de interviews**
- De actualiteit
- Afronding en vraag aan de politiek

Tipping points

- Ijskappen (polen, gletsjers)
- Amazonegebied
- Permafrost
- Clatraten

Pier Vellinga
Directeur Kennis voor Klimaat

Naar een kringloopeconomie met de natuur als voorbeeld

- Waarde van ecosystemendiensten: 2x BNP
- Noodzakelijke omschakeling naar hernieuwbare grondstoffen
- Van *take, make and waste* naar circulaire economie (bv. fosfaat)
- Natuur als voorbeeld: functioneert al 3,5 mld jaar
- Producent wordt provider

Louise Vet
Directeur NIOO

Visie LTO

- Omslag van een Euro- naar een waarde-gedreven maatschappij
- Vergroot vertrouwen tussen producent en consument
 - Meer openheid:
 - Breng burens en familie naar de stal
 - hang een webcam in elke stal
- *‘Duurzaamheid is rekening houden met de belangen van een ander’*

Hans Huijbers
Voorzitter ZLTO

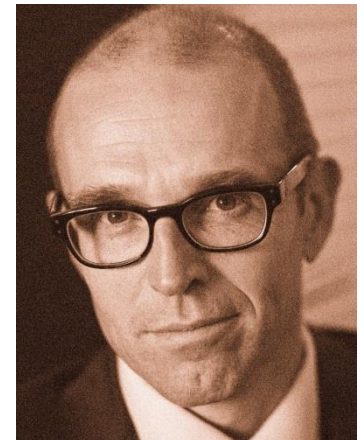

Naar een duurzame samenleving

- Voor een duurzame samenleving is nodig:
een reductie van 80-90% van milieubelasting en grondstoffengebruik
- Van efficiënte naar zorgvuldige landbouw
- Fossiel valt weg als legitieme brandstof
- Overheid heeft rol in de voedselketen weggegeven aan het bedrijfsleven, maar: voedsel, landbouw en bodem zijn een publiek goed

Maarten Hajer

Directeur PlanBureau voor de Leefomgeving

Rol van de overheid

- Huidig beleid: geen voortouw nemen, maar aanhaken bij initiatieven vanuit de samenleving
- Nijpels: *‘Voor verduurzaming is juist krachtige overheid nodig’*

Aanpak huidige problemen kan alleen met een nieuw bestuurlijk model

- Focus samenleving is steeds meer naar de korte termijn (politiek, bedrijfsleven, media)
- Nieuw type probleem: juist lange termijn en mondiaal
- Ons huidige bestuurlijk bestel is niet in staat dit nieuwe type probleem aan te pakken
- Alternatief: kamerbrede coalitie
- Oude successen zijn hiervoor niet te kopiëren (bv aanpak ozongat)

Wat is nodig?

- Bewustwording en educatie
- Als samenleving vaststellen wat we écht belangrijk vinden
- Consequent persoonlijk leiderschap van iedereen in de samenleving

What's in it for *us*?

Lonkend perspectief:

- Meer balans tussen mens en leefomgeving
- Minder productie en groei
- Minder werkuren
- Meer tijd voor elkaar
- Van 'hebben' naar 'zijn'

Er gebeurt gelukkig al veel...

- Energiecoöperaties
- Voedselcoöperaties
- Wijziging consumptiepatroon (biologisch, streekproducten, regionale kringlopen, vlees)

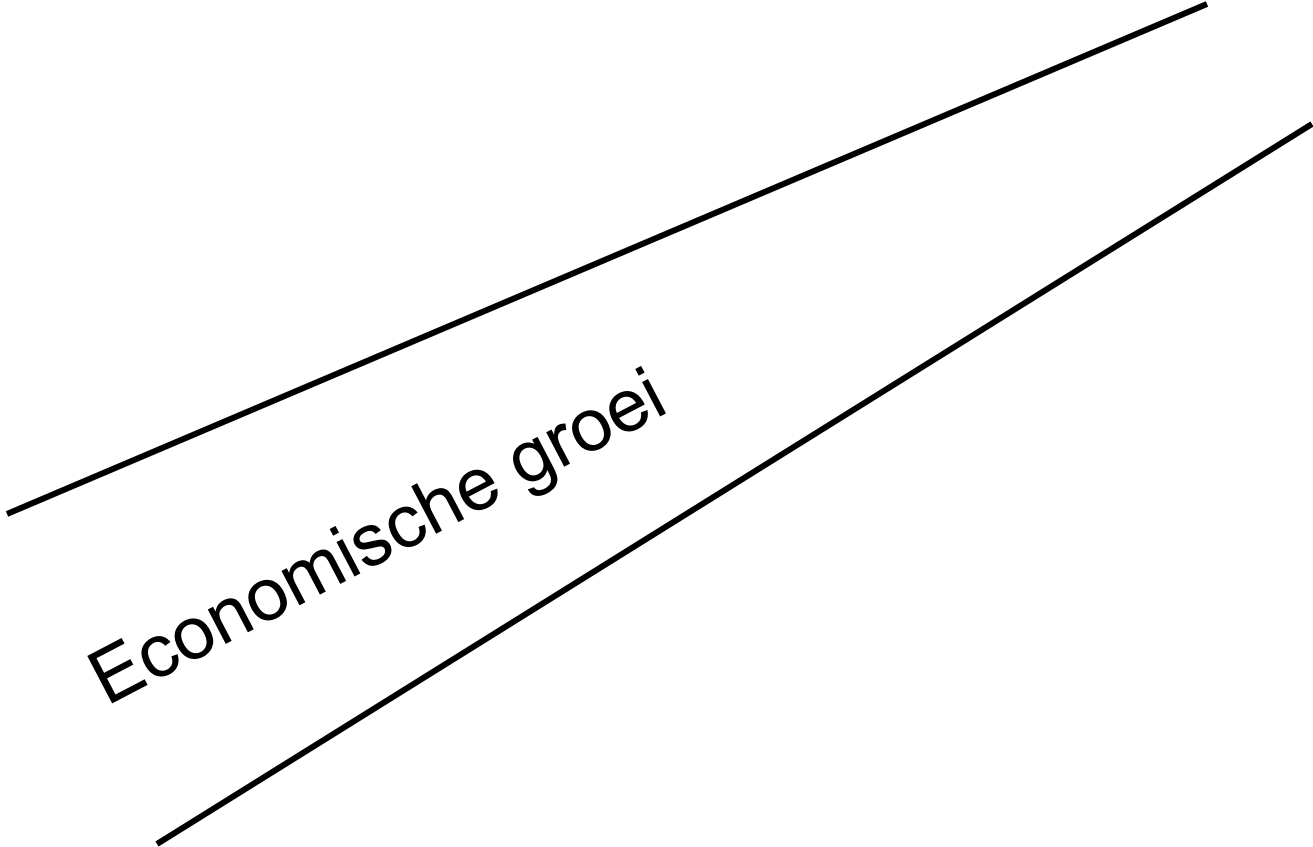
Inhoud

- Inleiding
- Waarom dit boek?
- Uit de interviews
- **De actualiteit**
- Afronding en vraag aan de politiek

Uit een verkiezingsprogramma in de gem. A'dam:

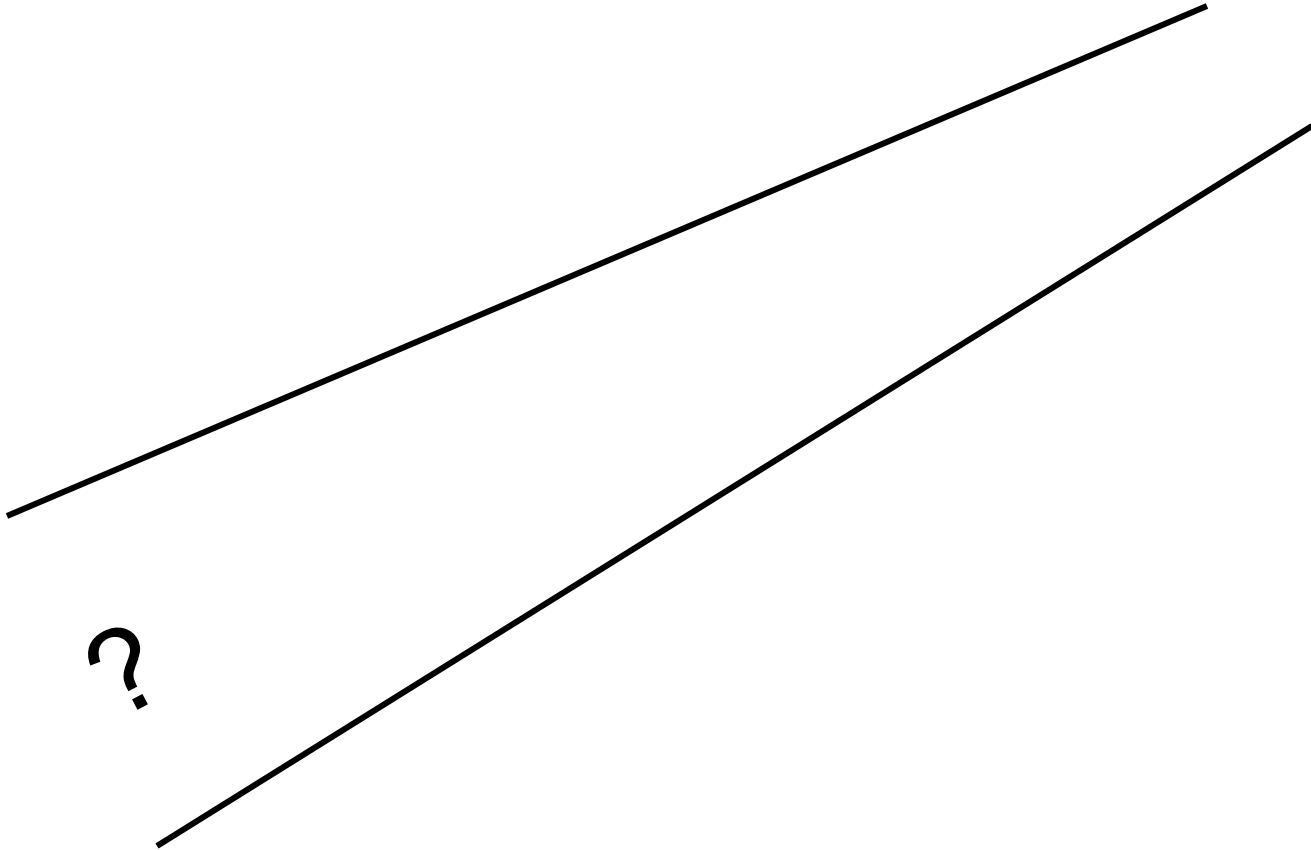
“Duurzaamheidsmaatregelen die teveel ten koste gaan van economische groei zijn niet effectief en dus zelf niet duurzaam”

- Vooropgesteld:
 - Er is geen alternatief voor duurzaamheid
 - Oneindige groei in een eindig systeem (planeet Aarde) is onmogelijk
- Alternatief is:
 - > 4 graden temperatuurstijging
 - Parasiteren op de leefomstandigheden van onze kinderen

?

Welzijn, geluk,
werkgelegenheid?

?

Urgenda: NL 100% duurzame energie in 2030 noodzakelijk en haalbaar

- Windmolens en zonnepanelen
- Gas- en kolencentrales sluiten
- Verbranden en vergisten van biomassa
- Miljardeninvestering
- 150.000 nieuwe banen

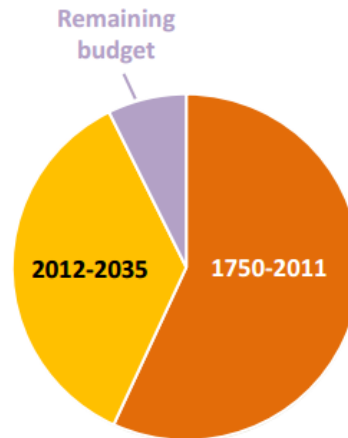
*“It always seems impossible,
until it is done”*

Nelson Mandela

Vraag aan de politiek

'Carbon budget' for 2 °C

- De verdeling van grondstoffen over verschillende generaties is unfair
- Het huidige gebruik van fossiele brandstoffen leidt tot ongewenste klimaatverandering
- Urgenda laat zien: “100% duurzame energie in 2030” is *noodzakelijk en haalbaar*
- **Bent u bereid om u in te zetten voor 100% duurzame energie in 2030?**

Voorstel Urgenda is onder meer:

- Wonen: energieneutraal
- Vervoer: veel meer elektrisch
- Voedsel: meer seizoensgebonden
- Productie: hoge besparingen
- Energie: duurzaam opwekken

Voorbeelden van dergelijke maatregelen:

Het stimuleren van:

- Educatie rond duurzaamheid
- Duurzame energie
- Fiets en OV
- Isolatiemaatregelen (woningen)
- Circulaire economie

Circulaire economie

betekent in de praktijk onder meer:

- Kringlopen
- Afval is grondstof
- Werken aan een levende bodem met behoud van organische stof (afweging bodem \leftarrow \rightarrow energie)
- Geen landbouwareaal beschikbaar voor biobrandstof

Boek bevat praktische tips voor overheid en burgers

Voorbeelden overheid:

- Organiseer duurzaamheidseducatie
- Toon persoonlijk leiderschap
- Stimuleer een visie: wat vinden wij hier écht belangrijk?
- Faseer fossiele energie uit
- Zet in op 100% duurzame energie
- Stimuleer regionalisering ipv mondialisering
- Wissel voorbeelden uit van *good practice* van gemeentelijk beleid
- Verbind regionale duurzaamheidsinitiatieven en bevorder burgerparticipatie
- Versterk natuurbeleid

Inhoud

- Inleiding
- Waarom dit boek?
- Uit de interviews
- De actualiteit
- **Afronding en vraag aan de politiek**

Tot slot over het boek...

- Aandacht voor duurzaamheid in project
 - Interviews
 - Bijeenkomsten
 - Boekproductie (en aanleiding tot meer)
- www.overdecrisisnietsdangoeds.nl
- Hier vanavond verkrijgbaar

Overhandiging 1^e exemplaar aan staatssecretaris Wilma Mansveld

Wij mensen worden uitgedaagd om onszelf en onze samenleving opnieuw uit te vinden.

Jij en ik hebben het voorrecht te leven in het meest opwindende moment van creatieve mogelijkheden in de geschiedenis van de mensheid.

We zijn in staat om deze wereld te veranderen in het belang van onszelf, van onze kinderen en van alle toekomstige generaties.

Wij zijn degenen waar we op hebben gewacht.

David Korten

Vraag aan de politiek

100% duurzame energie in 2030 is noodzakelijk en haalbaar.

Bent u bereid om u in te zetten voor 100% duurzame energie in 2030?

'Carbon budget' for 2 °C

